

Sygn. akt XX GC 378/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Gospodarczy XX Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący	SSO Agnieszka du Château
Protokolant	Michał Hornung

po rozpoznaniu 17 stycznia 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. G.**

przeciwko **(...) spółka akcyjna w W.**

o zapłatę kwoty 110.596 złotych

I. Oddala powództwo.

II. Zasądza od powódki A. G. na rzecz pozwanego (...) spółka akcyjna w W. kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

III. Zasądza od powódki A. G. na rzecz Skarbu Państwa – kasa Sądu Okręgowego w Warszawie (...) spółka akcyjna w W. kwotę 347,69 zł (trzysta czterdzieści siedem złotych 69/100) tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.

SSO Agnieszka du Château

Sygn. akt XX GC 378/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 kwietnia 2017 r. powód A. G. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) spółki akcyjnej w W. kwoty 110.596,00 zł tytułem świadczenia wyrównawczego wraz z odsetkami ustawowymi oraz kosztami postępowania.

W uzasadnieniu wskazała, że strony zawarły umowę agencyjną na podstawie, której powódka świadczyła na rzecz pozwanego usługi pomocnicze do pośrednictwa finansowego polegającą na wykonywaniu czynności agencyjnych. W czasie trwania umowy powód wykonywał swoje zobowiązania względem pozwanego zgodnie z treścią przedmiotowej umowy. Umowa ta została jednak w późniejszym okresie rozwiązaniu przez obie strony za porozumieniem. Po rozwiązaniu umowy powódka zwróciła się do pozwanego o zapłatę przysługującego jej świadczenia wyrównawczego. Pomimo wezwania do zapłaty (...) nie spełniło żądanego świadczenia.

W odpowiedzi na pozew z dnia 31 lipca 2017 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki kosztów postępowania (odpowiedź na pozew – k.53).

W uzasadnieniu przyznał, że strony łączyła współpraca, która na podstawie rozwiązania za porozumieniem stron uległa zakończeniu. Strona pozwana kwestionowała, że przedmiotowa umowa miała charakter umowy agencyjnej. W stosunku do powódki zachodzą okoliczności wyłączające uprawnienie do skutecznego żądania zapłaty świadczenia wyrównawczego, gdyż powódka sama podjęła decyzję o zakończeniu współpracy. Pozwany podniósł także, że wbrew twierdzeniu pozwu nie doszło do powstania przesłanek warunkujących możliwość żądania zapłaty świadczenia wyrównawczego tak co do zasady, jak i co do wysokości.

W dalszym toku postępowania stanowisko stron nie uległo zmianie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka A. G. prowadząca działalność gospodarczą pod firmą Pośrednictwo Ubezpieczeniowo (...) zawarła w dniu 01 czerwca 2011 r. z pozwanym (...) spółką akcyjną w W. (dalej: (...)) umowę o współpracy (umowa – k.17, aneksy do umowy – k.111, k.120, k.121, wydruk z CEDiG – k.11, okoliczność bezsporna).

Przedmiotowa umowa została zawarta w związku z świadczeniem przez pozwanego jako agent usług ubezpieczeniowych, co do których powódka zobowiązała się pośredniczyć poprzez wykonywanie czynności agencyjnych w imieniu pozwanego i na zasadach określonych w umowie (preambuła umowy – k.17).

W związku z zawartą umową pozwana zleciła wykonywanie czynności agencyjnych związanych z świadczeniem przez pozwanego usługami pośrednictwa ubezpieczeniowego poprzez realizację w imieniu pozwanego czynności faktycznych związanych z pośrednictwem w zawieraniu umów ubezpieczenia, a strona powodowa zlecenie to przyjęła (§1 ust 1 umowy). W oparciu o tak skonstruowany przedmiot umowy powódka uprawniona była do wykonywania szeregu czynności agencyjnych w imieniu i na rzecz pozwanego, których szczegółowy zakres regulował załączniki do umowy (§1 ust 2 umowy). W ramach zleconych czynności agencyjnych strony przewidziały również możliwość wykonywania przez powódkę innych czynności, których zakres określony będzie w załącznikach do umowy (§1 ust 3 umowy).

W zakres czynności związanych z pośrednictwem w imieniu pozwanego do obowiązków strony powodowej należało: pozyskiwanie nowych klientów poprzez informowanie o ofertach ubezpieczenia, wykonywanie czynności przygotowawczych zmierzających do zawierania umów ubezpieczenia, w szczególności wniosków ubezpieczeniowych, udzielania klientom pomocy i informacji dotyczących dokumentów, kontroli prawidłowości wypełniania wniosków, przyjmowania za pokwitowaniem środków pieniężnych na poczet pierwszej składki ubezpieczeniowej, doręczenia pozwanemu wniosków ubezpieczeniowych, doręczenia klientom polis ubezpieczeniowych, sporządzanie raportów, a także innych czynności związanych z pośrednictwem przy zawieraniu umów (§2 ust 1 umowy). Szczegółowy zakres i sposób wykonywania poszczególnych czynności określały regulaminu, standardy i instrukcje (§2 ust 2 umowy). W zakresie czynności związanych z wykonywaniem umów ubezpieczenia w imieniu pozwanego do strony powodowej należało z kolei: wykonywanie czynności faktycznych związanych z administrowaniem i realizacją umów ubezpieczenia w imieniu pozwanego, monitorowanie należytego wykonywania umów, utrzymywanie kontaktu z klientami, informowanie klientów o usługach finansowych, obsługa korespondencji, sporządzanie raportów i analiz (§3 ust 1 umowy). Ponadto do pozostałych obowiązków powódki należało realizowanie standardów w zakresie pośredniczenia przy zawieraniu umów ubezpieczenia, udziału w spotkaniach i szkoleniach, wykonywanie obowiązków związanych z identyfikacją klientów, informowaniu pozwanego o zatajaniu lub podawaniu nieprawdy przez klientów, kontrola terminów wpłat środków pieniężnych przez klientów, ewidencjonowanie druków zarachowania, dbałość o dobre imię pozwanej spółki (§4 ust 1 umowy).

Strona pozwana w celu prawidłowej realizacji przyjętego przez powódkę zlecenia oraz wynikających z zawartej umowy obowiązków udzieliła jej upoważnienia do wykonywania usług pośrednictwa ubezpieczeniowego poprzez

wykonywanie czynności agencyjnych w imieniu pozwanego, które mogło być w każdym czasie odwołane (§5 ust 1 i 2 umowy). W zakres udzielonego przez pozwanego powódce upoważnienia nie wchodziło zawieranie umów ubezpieczenia oraz składanie oświadczeń w związanych z zawarciem ubezpieczenia, przyjmowaniem środków pieniężnych poza inkasowaniem wpłat klientów, zlecenia innym osobom wykonywania czynności określonych w zawartej umowie, udzielania pełnomocnictw w imieniu pozwanego oraz zaciągania w jego imieniu zobowiązań (§5 ust 4 umowy). Zgodnie z ustalonymi zasadami wykonywania umowy, powódka zobowiązana była do osobistego realizowania nałożonych obowiązków (§6 ust 1 i 2 umowy).

Za realizację oraz wykonywanie czynności agencyjnych pozwany zobowiązany był do zapłaty stronie powodowej wynagrodzenia (§7 ust 1 i 2 umowy). Ponadto strona pozwana zobowiązana była do dostarczania powódce dokumentów i materiałów niezbędnych do wykonywania czynności agencyjnych, informacji dotyczące obowiązków, organizacji niezbędnych szkoleń (§7 ust 3 umowy). W ramach zawartej umowy powódka zobowiązana była do zachowania w tajemnicy informacji poufnych uzyskanych w związku z wykonywaniem umowy, w szczególności tajemnicy ubezpieczeniowej (§9 ust 1 i 2 umowy). W okresie trwania umowy strona powodowa nie mogła prowadzić działalności konkurencyjnej związanej z wykonywaniem czynności agencyjnych (§10 ust 1 umowy). Umowa pomiędzy stronami została zawarta na czas nieoznaczony, z możliwością jej rozwiązania za porozumieniem stron w każdym czasie (§12 ust 1 i 2 umowy). W przypadku rozwiązania umowy powódce przysługiwało uprawnienie do ubiegania się o wypłatę świadczenia wyrównawczego (§13 umowy). Integralną część umowy stanowiły dodatkowo wskazane w niej załączniki (§15 ust 6 umowy).

W załączniku do umowy nr (...)_2011 stanowiącym jej integralną część określono szczegółowy zakres obowiązków powódki w trakcie okresu stażu wynoszącym nie więcej niż 12 miesięcy od jego wejścia w życie (załącznik – k.73v).

W kolejnych załącznikach do umowy będących jej integralną częścią określone zostały zasady ustalania i wypłaty prowizji z tytułu wykonywania czynności związanych z pośrednictwem przy zawieraniu umów ubezpieczenia, zasady zlecenia wykonywania dystrybucji umów członkostwa na rzecz(...), zasady ustalania i wypłaty prowizji z tytułu wykonywania czynności akwizycyjnych na rzecz (...), prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU zaopatrzenia (...)", prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie i dożycie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)” prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie z funduszem kapitałowym, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie (...), prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „ (...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „ (...)” z składką podstawową, prowizja umowy ubezpieczenia dodatkowe do umów podstawowych, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie (...), prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie i dożycie (...), prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie (...), prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)”, prowizja umowy ubezpieczenia na podstawie OWU na życie „(...)” (załącznik – k.76v, załącznik – k.78v, załącznik – k.82v, załącznik – k.86, załącznik – k.87, załącznik – k.88, załącznik – k.89, załącznik – k.90, załącznik – k.91, załącznik – k.92, załącznik – k.94, załącznik – k.95v, załącznik – k.96v, załącznik – k.97v, załącznik – k.98v, załącznik – k.100, załącznik – k.100v, załącznik – k.101v, załącznik – k.103, załącznik – k.104, załącznik – k.105, załącznik – k.106v, załącznik – k.107v, załącznik – k.108, załącznik – k.109, załącznik – k.111v, załącznik – k.114, załącznik – k.116, załącznik – k.117, załącznik – k.118, załącznik – k.122, załącznik – k.124).

Po zawarciu umowy powódka rozpoczęła zgodnie z zawartą umową wykonywanie na rzecz pozwanego czynności agencyjnych. W trakcie obowiązywania umowy powódka wyróżniała się wysoką wydajnością pracy oraz dobrymi

wynikami sprzedażowymi. W ramach zleconych umową czynności powódka realizowała cele sprzedażowe, serwisowała i obsługiwała umowy, przedstawiała oferty klientom oraz udzielała im wsparcia, informowała o zaległościach płatniczych. W celu sprzedaży oferowanych przez pozwanego produktów powódka kontaktowała się osobiście z klientami, zdobywała ich zaufanie i umawiała na spotkania. Dodatkowo powódka dokonywała również analizy potrzeb klienta, i przygotowywała oferty w oddziale. Poza obsługą umów, w których powódka uczestniczyła prowadziła również obsługę umów już wcześniej zawartych, co do których nie pośredniczyła w ich podpisywaniu (nominacje, dyplomy, wyróżnienia - k.28-35v, zeznania świadka A. F. na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2018 r. czas 00:21:00, zeznania świadka K. Z. na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2018 r. czas: 01:07:30, zeznania powódki na rozprawie w dniu 17 stycznia 2019 r. czas 00:37:00).

Mając perspektywę zmiany pracy, rozwoju zawodowego oraz lepszych warunków wynagrodzenia, powódka podjęła decyzję o rozwiązaniu łączącej ją z pozwanym umowy. Pomimo prób nakłonienia do zmiany decyzji przez przełożonych powódka podtrzymała swoje stanowisko. Pismem z dnia 17 kwietnia 2016 r. powódka złożyła oficjalne oświadczenie o rozwiązaniu umowy współpracy wraz z prośbą o wyrażenie przez pozwanego zgody na rozwiązanie za porozumieniem. Pozwany przystał na prośbę powódki i w dniu 30 kwietnia 2016 r. umowa o współpracy została rozwiązana za porozumieniem storn. Po zakończeniu współpracy powódka podjęła pracę jako agent w konkurencyjnej firmie ubezpieczeniowej. (pismo – k.24, rozwiązanie – k.126, zeznania świadka A. F. na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2018 r. czas 00:26:00, zeznania świadka K. Z. na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2018 r. czas: 01:17:00, zeznania powódki na rozprawie w dniu 17 stycznia 2019 r. czas 01:18:00).

W związku z rozwiązaniem umowy powódce została wypłacona zgodnie z umową prowizja w wysokości 7.867,28 złotych (tabela – k.127, okoliczność bezsporna).

W czasie współpracy, aż do momentu jej zakończenia A. G. zawarła łącznie w imieniu pozwanego 122 „umów (...)” oraz 19 umów „(...)”. Dodatkowo powódka zajmowała się także obsługą 152 umów, które były zawarte bez jej udziału, za które otrzymywała dodatkową prowizję odnowieniową (zestawienie nr 1 – k.128-130, zestawienie nr 2 – k.131, zestawienie nr 5 – k.136-139, zeznania świadka A. F. na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2018 r. czas 00:21:00, zeznania świadka K. Z. na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2018 r. czas:01:07:30, zeznania powódki na rozprawie w dniu 17 stycznia 2019 r. czas 00:43:00).

W dniu 29 czerwca 2016 r. A. G. wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 111.509,64 złotych tytułem świadczenia wyrównawczego w związku z rozwiązaniem umowy o współpracy w terminie 7 dni od dnia odebrania wezwania (wezwanie – k.26, okoliczność bezsporna).

W okresie od 2011 do 2015 r. średni roczny dochód powódki w związku z wykonywanymi w ramach prowadzonej działalności gospodarczej czynnościami agencyjnymi na podstawie zawartej z pozwanym umowy w dniu 01 czerwca 2011 r. wynosił średnio (...)złotych (PIT za 2011 – k.39, PIT za 2012 – k.38v, PIT za 2013 – k.38, PIT za 2014 – k.37, PIT za 2015 – k.37v, okoliczność bezsporna)

Wraz z zakończeniem współpracy w ramach portfela umów zawartych oraz obsługiwanych przez powódkę klienci zaczęli składać rezygnację lub zaprzestawać w opłacaniu składek po zgłoszeniu przez stronę pozwaną zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa do Komendy Miejskiej Policji w O. wszczęte zostało dochodzenie w sprawie prowadzone pod sygnaturą (...). W wyniku przeprowadzonego dochodzenie postępowanie w dniu 17 marca 2017 r. zostało jednak umorzone wobec braku stwierdzenia przez organ ścigania znamion czynu zabronionego (akta dochodzenia – k.252 – 266, okoliczność bezsporna).

Od momentu rozwiązania umowy pomiędzy stronami do dnia 31 marca 2018 roku z pośród 122 umów ubezpieczenie indywidualnego na życie zawartych przez powódkę aktualnie obowiązujących pozostawało jedynie 56 umów, zaś 31 umów zostało rozwiązanych z powod niepłacenia składek, 31 umów zostało rozwiązanych w związku z ich wypowiedzeniem przez klientów oraz jedna z uwagi na odstąpienie. Z kolei z pośród 19 umów ubezpieczenia grupowego zawartych za pośrednictwem powódki, obowiązywało jedynie 6 umów. Wskaźnik utrzymania polis ubezpieczenia indywidualnego na życie zawartych przy udziale strony powodowej wynosił 45,90%, podczas gdy z polis

ubezpieczenia grupowego wskaźnik ten przedstawiał się na poziomie 32% (zestawienie nr 3 – k.132-134, zestawienie nr 4 – k.135, zeznania świadka A. F. na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2018 r. czas 00:01:10, zeznania świadka K. Z. na rozprawie w dniu 23 sierpnia 2018 r. czas: 01:10:00).

Z tytułu zawartych za pośrednictwem powódki polis ubezpieczenia indywidualnego na życie pozwany w okresie od rozwiązania umowy do dnia 31 marca 2018 roku uzyskał korzyści w kwocie (...)złotych, natomiast z polis ubezpieczenia grupowego w kwocie (...)złotych (zestawienie nr 7 – k.239, zestawienie nr 8 – k.241, okoliczność bezsporna).

Pomimo wezwania przez powódkę do zapłaty świadczenia wyrównawczego, pozwany do chwili obecnej nie spełnił żądanego świadczenia (okoliczność bezsporna).

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o twierdzenia stron wyraźnie przyznane bądź niezaprzeczone przez przeciwnika (art. 229 i 230 k.p.c.), złożone przez strony dowody z dokumentów, dokumentów z akt dochodzenia o sygn. (...), zeznań powołanych przez strony świadków jak i strony powodowej.

Wnioskowane przez strony dowody z dokumentów, wykazy zostały złożone w kserokopiach, bądź poświadczonych przez pełnomocników stron odpisach, jednak pozostaje to bez znaczenia, skoro żadna ze stron nie kwestionowała ich zgodności z oryginałami. Również w ocenie Sądu brak jest podstaw umożliwiających zajęcie odmiennego w tej kwestii stanowiska.

Ustalenia Sądu w zakresie w jakim opierały się na zeznaniach świadków pozostają wiarygodnym źródłem dowodowym. Przesłuchani świadkowi posiadali wiedzę o współpracy powódki oraz pozwanego oraz zasadach wzajemnych rozliczeń. Zeznawali szczegółowo, logicznie. Zeznania te w odniesieniu do faktów pozostają zgodne z pozostałym materiałem dowodowym w postaci dokumentów. Za wiarygodne Sąd ocenił zeznania powódki. Jej wypowiedź była rzeczowa, szczegółowa, korespondowała z dokumentami.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo należało oddalić w całości.

Mając na uwadze reguły postępowania dowodowego wskazać należy na wstępie, że obowiązek przedstawienia dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy spoczywa na stronach, a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie spoczywa na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne – art. 6 k.c. w zw. z art. 3 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c.

Z porównania stanowisk stron niniejszego postępowania wynika, że zasadniczą okolicznością, która była pomiędzy nimi sporna pozostaje kwestia ustalenia charakteru łączącej strony umowy, a w dalszej kolejności tego, czy doszło do zmaterializowania się przesłanek kodeksowych uprawniających powódkę do skutecznego żądania zapłaty od pozwanego świadczenia wyrównawczego.

W toku postępowania strona pozwana wywodziła, że strony nie łączyła umowa agencyjna, a umowa mająca charakter umowy zlecenia, w oparciu o którą powódka pośredniczyła w zawieraniu umów ubezpieczenia oraz ich obsługi. Pozwany wskazywał również na brak przesłanek uprawniających do wypłaty świadczenia wyrównawczego.

Z uwagi na to, że charakter stosunku prawnego stanowiącego źródło roszczenia powoda był kwestią sporną w pierwszej kolejności należało w oparciu o zaferowane dowody dokonać oceny charakteru tego stosunku.

Stosownie do przepisu art. 758 § 1 k.c. przez umowę agencyjną przyjmujący zlecenie (agent) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, do stałego pośredniczenia, za wynagrodzeniem, przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania ich w jego imieniu.

Zdaniem Sądu analiza akt sprawy, a w szczególności treści umowy o współpracę z dnia 01 czerwca 2011 r. oraz zeznania świadków uczestniczących w procesie jej realizacji między stronami i zeznania powódki, potwierdzają, że umowa

ta spełnia wszystkie wymogi przewidziane przez ustawodawcę przypisane dla umowy agencyjnej. Na uzasadnienie powyższego stanowiska należy w pierwszej kolejności odwołać się do reguł wykładni oświadczeń woli zawartych w art. 65 k.c.

Wykładnia oświadczeń woli polega na ustaleniu ich znaczenia, czyli sensu. Ma ona na celu ustalenie właściwej treści regulacji zawartej w oświadczeniu woli. Dyrektywy wykładni treści oświadczeń woli reguluje art. 65 kodeksu cywilnego. Jego §1 ma zastosowanie do wszelkich rodzajów czynności prawnych, a § 2 wprowadza dodatkową regułę mającą zastosowanie do dwustronnych czynności prawnych, czyli umów. Zgodnie z art. 65 § 2 kodeksu cywilnego w umowach należy badać jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, a nie powinno się opierać na dosłownym brzmieniu umowy. W orzecznictwie i doktrynie prawa cywilnego wypracowano i zgodnie przyjmuje się, że treść złożonych przez strony umowy oświadczeń woli należy wyklądać (czyli odkodowywać to co strony rozumiały przez złożenie takich a nie innych oświadczeń) przez zastosowanie tzw. kombinowanej metody wykładni treści oświadczeń woli (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2004 r., V CK 670/03 i cytowane tam orzecznictwo – OSNC 2005/9/162).

Dyrektywy interpretacyjne zawarte w art. 65 § 1 k.c. odnoszą się do wszystkich kategorii czynności prawnych tj. zarówno jednostronnych jak i dwustronnych. Natomiast dyrektywa określona w art. 65 § 2 k.c. odnosi się wyłącznie do umów. Konsekwencją tego unormowania jest konieczność dokonania wykładni umów na trzech poziomach to jest: ustalenie literalnego brzmienia umowy, ustalenie treści oświadczeń woli przy zastosowaniu reguł określonych w art. 65 § 1 k.c., ustalenie sensu złożonych oświadczeń woli poprzez odwołanie się do zgodnego zamiaru stron i celu umowy - art. 65 § 2 k.c. (por. wyrok SN z 19 stycznia 2011 r., V CSK 204/10).

Stosowanie kombinowanej metody wykładni do umów obejmuje dwie fazy. W pierwszej fazie sens oświadczenia woli ustala się mając na uwadze rzeczywistą wolę stron. A jeżeli okaże się, że strony nie przyjmowały tego samego znaczenia oświadczenia woli (czyli nie rozumiały go w taki sam sposób), konieczne jest przejście do drugiej, obiektywnej fazy wykładni. Wspomniana kombinowana metoda wykładni przyznaje pierwszeństwo - w wypadku oświadczeń woli składanych innej osobie - temu znaczeniu oświadczenia woli, które rzeczywiście nadały mu obie strony w chwili jego złożenia (tzw. subiektywny wzorzec wykładni). Podstawą tego pierwszeństwa jest zawarty w art. 65 § 2 k.c. nakaz badania raczej, jaki był zgodny zamiar stron umowy, aniżeli opierania się na dosłownym brzmieniu umowy.

To jak strony składając oświadczenie woli, rozumiały je, można wykazywać zarówno za pomocą dowodu z przesłuchania stron jak i innych środków dowodowych. Dla ustalenia, jak strony rzeczywiście pojmowały oświadczenie woli w chwili jego złożenia może mieć znaczenie także ich postępowanie po złożeniu oświadczenia, np. sposób wykonania umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 1998 r., I PKN 532/97). Prowadzeniu wszelkich dowodów w celu ustalenia, jak strony rzeczywiście rozumiały pisemne oświadczenie woli nie stoi na przeszkodzie norma art. 247 k.p.c. Dowody zgłaszane w tym wypadku nie są bowiem skierowane przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu, a jedynie służą jej ustaleniu w drodze wykładni (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 18 września 1951 r., C 112/51 i z dnia 4 lipca 1975 r., III CRN 160/75).

Sąd wskazuje, że umowa współpracy zawiera wszystkie niezbędne elementy konieczne dla jej zakwalifikowania jako umowy agencyjnej.

Według art. 758 § 1 k.c., zawierającego ustawową definicję tej instytucji prawnej, „przez umowę agencyjną przyjmujący zlecenie (agent) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, do stałego pośredniczenia, za wynagrodzeniem, przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania ich w jego imieniu”. Do elementów przedmiotowo istotnych umowy agencyjnej nadal należą: działalność agenta na rachunek, ewentualnie w imieniu dającego zlecenie, stały charakter podejmowanej przez agenta działalności i odpłatność. Umowa agencyjna jest również umową konsensualną, wzajemną, odpłatną, należącą do grupy umów o świadczenie usług, wymagającą szczególnego (najwyższego) zaufania stron. Nosi znamiona trwałości i skierowana jest na stałe pośredniczenie lub dokonywanie czynności prawnych w imieniu dającego zlecenie. Przy określaniu przedmiotu umowy istotne jest to, aby podejmowane działania miały charakter stały. Jednorazowego zlecenia

dokonania określonych czynności nie traktuje się jako zlecenia składającego się na treść umowy agencyjnej. Zobowiązanie się przyjmującego zlecenie do jednorazowego dokonania czynności faktycznej (pośredniczenia) nie mieści się w zakresie żadnej umowy nazwanej. Kwalifikacja umowy o pośrednictwo (jednorazowe), jako umowy nienazwanej, powoduje konieczność poszukiwania dla jej oceny właściwego reżimu prawnego.

W konsekwencji jako elementy wpływające na zakwalifikowanie łączącej strony umowy jako umowy agencyjnej wpływ miały takie jej elementy jak to, że była to umowa rezultatu, polegała na stałym pośredniczeniu powódki za wynagrodzeniem w postaci prowizji, powódka prowadziła własne przedsiębiorstwo, w zakres jej obowiązków wchodziło zawieranie umów na rzecz pozwanego (...), sposób wynagrodzenia był charakterystyczny dla umowy agencyjnej co wynika z treści załączników do tej umowy.

Sąd jednocześnie odrzucił stanowisko pozwanego oparte na tym, że w ramach tej umowy powódka dodatkowo zobowiązana była do świadczenia obsługi już zawartych umów. Zapis ten nie sprawia, że umowa współpracy stanowiąca umowę agencyjną straciła ten przymiot. W ramach ogólnej zasady swobody zawierania umów, strony mogą stosować system mieszany, a więc dodawać elementy nie będące ustawowo wymagane dla danego typu umowy. Tym bardziej, że łącząca strony umowa zawierała wszystkie niezbędne elementy wymagane dla umowy agencyjnej. Zakres oraz rodzaj świadczonych usług potwierdzały także zeznania świadków, którzy szczegółowo opisywali czynności jakie powódka wykonywała na rzecz (...).

Analiza zapisów zawartej przez strony dnia 01 czerwca 2011 r. Umowy o współpracy, doprowadziła Sąd do przekonania, że strony łączyła umowa agencyjna i na jej podstawie powód występował zarówno w roli agenta – pośrednika, jak i agenta – przedstawiciela. Obowiązkiem powoda było bowiem zarówno pośredniczenie w zawieraniu umów ubezpieczenia oferowanych przez pozwanego, jak wykonywanie w imieniu i na rzecz pozwanego czynności faktycznych związanych z obsługą i wykonywaniem umów ubezpieczenia.

Z tych względów oceniając zasadność dochodzonego przez powoda roszczenia, należało oceniać jego podstawy w oparciu o przepisy regulujące stosunki prawne między stronami w ramach umowy agencyjnej, w szczególności w zakresie świadczenia wyrównawczego opisanego w art. 764³ § 1 k.c.

Zgodnie z art. 764³ § 1 k.c. po rozwiązaniu umowy agencyjnej agent może żądać od dającego zlecenie świadczenia wyrównawczego, jeżeli w czasie trwania umowy agencyjnej pozyskał nowych klientów lub doprowadził do istotnego wzrostu obrotów z dotychczasowymi klientami, a dający zlecenie czerpie nadal znaczne korzyści z umów z tymi klientami. Roszczenie to przysługuje agentowi, jeżeli, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, a zwłaszcza utratę przez agenta prowizji od umów zawartych przez dającego zlecenie z tymi klientami, przemawiają za tym względy słuszności. Świadczenie o którym mowa, nie może wysokości wynagrodzenia agenta za jeden rok, obliczonego na podstawie średniego rocznego wynagrodzenia uzyskanego w okresie ostatnich pięciu (art. 764³ § 2 k.c.).

Jednakże świadczenie wyrównawcze nie przysługuje agentowi jeżeli dający zlecenie wypowiedział umowę na skutek okoliczności, za które odpowiedzialność ponosi agent, usprawiedliwiających wypowiedzenie umowy bez zachowania terminów wypowiedzenia (art. 764⁴ k.c.). W niniejszym stanie faktycznym powódka winna była wykazać istnienie przesłanek z art. 764³ § 1 k.c., natomiast pozwany przesłanek z art. 764⁴ k.c.

Oceniając zasadność powództwa co do wysokości w pierwszej kolejności należy wskazać, że dochodzona pozwem kwota pozostaje zgodna z treścią art. 764³ § 2 k.c. Jednocześnie strona powodowa w dostatecznym zakresie za pomocą dokumentów księgowych w postaci rozliczenia PIT wykazała wysokość średniego rocznego dochodu na przestrzeni 5 lat współpracy z pozwanym. Tym samym przedmiotowe roszczenie pozostaje usprawiedliwione co do wysokości. Strona pozwana kwestionowała wysokość roszczenia, jakkolwiek nie przejawiała inicjatywy dowodowej i nie składała dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości. Za udowodnione dokumentami Sąd uznał twierdzenia powódki o wysokości zobowiązania.

Nie mniej Sąd uznał, że brak było podstaw do tego aby stwierdzić, że żądanie zapłaty jest usprawiedliwione co do zasady.

Mając na uwadze wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2005r. w sprawie I CK 207/05 (LEX 192258), iż świadczenie wyrównawcze nie ma charakteru powszechnego i nie należy się w każdym wypadku, w jakim rozwiązano z agentem umowę, wnosząc żądanie o zasądzenie świadczenia wyrównawczego powódka (agent) winien udowodnić wystąpienie kumulatywnie przesłanek wskazanych w powołanym wyżej przepisie, bowiem dopiero spełnienie łącznie opisanych w nim czterech przesłanek tj.:

1. rozwiązanie umowy agencyjnej;
 2. pozyskanie przez agenta nowych klientów lub doprowadzenie do istotnego wzrostu obrotów z dotychczasowymi klientami,
 3. dający zlecenie musi nadal czerpać znaczne korzyści z umów z tymi klientami,
 4. za roszczeniem o świadczenie wyrównawcze przemawiają względy słuszności,
- stanowiąc może o zasadności dochodzonego pozwem roszczenia.

Odnosząc się na wstąpię do powyższych rozważań zauważyć należy, że odnośnie zasady kontradiktoryjności procesu to ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego, a w szczególności na powodzie (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.). To strony są zobowiązane wskazywać dowody na istnienie faktów, z których wywodzą skutki prawne. W sytuacji zaś, gdy tego nie czynią należy uznać, iż dane fakty nie zostały przez strony wykazane w dostatecznym zakresie, zaś wątpliwości obciążają stronę, które z faktów tych wywodzi skutki prawne. Dalej należy podnieść, że to strony, a nie Sąd są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania, i to one ponoszą odpowiedzialność za jego wynik (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1996 r., sygn. akt I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 6-7, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1997 r., sygn. akt II UKN 406/97, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 1998 r., sygn. akt II UKN 244/98, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1999 r., sygn. akt II CKN 417/98).

Przechodząc do oceny ustalonego przez Sąd stanu faktycznego w oparciu o zaoferowany materiał dowodowy nie ulega najmniejszej wątpliwości, iż umowa została rozwiązana za porozumieniem stron, ale z przyczyn które nie leżały po stronie agenta (powódki). Dowodzą tego dowody z dokumentów, jak również zeznania świadków będących pracownikami (...). Powódka zdecydowała się rozwiązać umowę z uwagi na to, że warunki współpracy nie były dla niej satysfakcjonujące. Powódka należała do grupy wyróżniających się pracowników, którzy systematycznie otrzymywali nagrody, z uwagi na swój duży wysiłek w pracę. Okoliczność ta przyznana została wprost przez pracowników pozwanego zeznających w niniejszej sprawie. Potwierdza to także ilość zawieranych umów, która w ocenie Sądu jest wynikiem wyróżniającym powódkę na tle pozostałych pracowników. Warunki współpracy, które w subiektywnym odczuciu powódki nie były adekwatne do czynności, które podejmowała, skłoniły ją do podjęcia decyzji o zmianie. Nie są to zatem okoliczności, za które powódka odpowiada. To na pozwanym jako dającemu zlecenia spoczywało kształtowanie warunków współpracy. Decyzję o zmianie, a w rezultacie rozwiązanie umowy w sytuacji osiągnięcia przez powódkę wybitnych wyników ocenić zatem należy jako przyczynę rozwiązania umowy leżącą po stronie (...).

W konsekwencji powyższego Sąd nie stwierdził, aby w sprawie zachodziły przesłanki wyłączające roszczenie o zapłatę świadczenia wyrównawczego, o których mowa w art. 764⁴ pkt 1 i 2 k.c. Tym samym stwierdzić również należy, że spełniona została pierwsza przesłanka warunkująca ubieganie się o zapłatę świadczenia wyrównawczego jaką jest rozwiązanie umowy agencyjnej.

Skutecznie wykazana została również druga przesłanka stanowiąca podstawę ubiegania się o zapłatę świadczenia wyrównawczego. W oparciu o dowody z dokumentów udowodnione zostało pozyskanie przez A. G. nowych klientów na rzecz (...), jak również uzyskanie znacznego obrotu z dotychczasowymi klientami. Wynika to wprost z przedstawionych przez pozwanego zestawień, gdzie wskaźnik jakości sprzedaży wynosił od 100% do 91,73%, zaś wskaźnik utrzymania

polis od 100,30% do 84,56%. Mając na względzie te dane, jak również bardzo wysoką ocenę wkładu i pracę powódki przez samego pozwanego, co potwierdzają liczne nagrody, w ocenie Sądu powódka przyczyniła się w znacznym stopniu do pozyskania nowych klientów przez (...), jak również do tego, że obroty z dotychczasowymi klientami plasowały się na wysokim poziomie z uwagi na ich utrzymanie (por. zestawienie wskaźnika WJS i WUP – k.308, zestawienie wpłacanych składek – k.311, k. 317).

Niemniej jednak strona powodowa nie udowodniła skutecznie istnienie pozostałych przesłanek warunkujących żądanie świadczenia wyrównawczego.

Ustalony przez Sąd stan faktyczny wykazał, że wbrew stanowisku powódki pozwany od chwili rozwiązania umowy nie czerpie w dalszym ciągu znacznych korzyści z umów z klientami pozyskanymi przez powódkę. Na ocenę braku spełnienia tej przesłanki wpływ ma w pierwszej kolejności bezsporny fakt, że po zakończeniu współpracy znaczna część klientów z którymi w zawieraniu umowy pośredniczyła powódka postanowiła zrezygnować z dalszej współpracy z pozwanym. Zaledwie z 122 umów zawartych przez powódkę, aktualnie obsługiwanych pozostaje jedynie 56 umów. Pozostałe zostały albo wypowiedziane, albo też w wyniku braku opłacania składek rozwiązane. Z kolei spośród 19 umów ubezpieczenia grupowego, aktualnie obsługiwane jest jedynie 6 umów. Powyższe nie świadczy bynajmniej o tym, że w okresie od rozwiązania umowy pozwany czerpie znaczne korzyści, skoro liczba umów uległa tak znaczącemu obniżeniu.

Fakt ten powódka starała się odpiierać twierdzeniem, że w okresie współpracy poza nowymi klientami prowadziła obsługę 152 umów ubezpieczenia już wcześniej zawartych przekazanych jej przez pozwanego. Jednak oceniając przesłankę znacznych korzyści w świetle tego argumentu to przeczą temu dane przedstawione przez pozwanego w piśmie procesowym z dnia 30 kwietnia 2018 r. Zgodnie z załączonymi do tego pisma zestawieniami (o co wносиła zresztą w pozwie strona powodowa), korzyści osiągnane przez (...) z klientami pozyskanymi przez powódkę nie są znaczące. Dla umów indywidualnego ubezpieczenia na życie na dzień 31 marca 2018 r. wynosiły one zaledwie (...)złotych, zaś dla umów ubezpieczenia grupowego korzyści wynosiły (...)złotych. Jakkolwiek oceniając poziom zaangażowania powódki oraz jej pracę bardzo wysoko, to stwierdzić należy, że pozwany nie czerpie znacznych korzyści z tytułu obsługi klientów pozyskanych przez powódkę. Wpływ na to miało z pewnością to, że znaczna ich część po zakończeniu przez strony współpracy z tych czy innych powodów, nie mających znaczenia dla niniejszej sprawy odeszła od pozwanego. Warunkiem jednak przyznania świadczenia wyrównawczego jest to, aby dający zlecenie (tu pozwany) nadal czerpał korzyści z umów z tymi klientami, tj. tymi pozyskanymi przez powódkę.

Ustawodawca nie wskazuje, co należy rozumieć przez korzyści dającego zlecenie. Jako że zgodnie z art. 764³ § 1 k.c. korzyści mają wynikać z umów z klientami, zasadne wydaje się ocenianie korzyści dającego zlecenie przede wszystkim przez pryzmat obrotu, który dający zlecenie może uzyskać z wykorzystywania klienteli po rozwiązaniu umowy agencyjnej. Znaczne korzyści można również wiązać z zyskami dającego zlecenie czerpanymi z umów zawieranych z klientami pozyskanymi przez agenta (tj. pochodzącymi ze stworzonej przez niego bazy klientów). Nie chodzi przy tym o korzyści szczególne, tj. wyższe od normalnych, jakie uzyskuje dany przedsiębiorca (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08 listopada 2005 r. I CK 207/05). Chodzi tu o korzyści na które może składać się wiele elementów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2011 r. sygn. akt IV CSK 650/10). W tym znaczeniu uzyskiwanie znacznych korzyści nie wiąże się z uzyskiwaniem przez dającego zlecenie, po rozwiązaniu umowy agencyjnej, określonych sum pieniężnych w związku z aktywnością agenta w czasie trwania umowy, ponieważ już sama kontynuacja współpracy z klientami pozyskanymi przez agenta może prowadzić do wielu wymiernych korzyści handlowych dla dającego zlecenie. Nie zawsze również korzyści dającego zlecenie dadzą się „wyrazić w odpowiednich sumach bezpośredniego dochodu”. Dla interpretacji zwrotu „znaczne korzyści” znaczenie w tym przypadku będzie mieć min.: ukształtowanie się stałej klienteli, pozycja rynkowa dającego zlecenie, prognozy rozwojowe jego przedsiębiorstwa w zakresie określonego typu usług.

Mając powyższe na względzie nie jest możliwe ustalenie, że pozwany w skutek co najmniej połowy pozyskanych przez pozwaną klientów czerpie z tego tytułu znaczne korzyści. Przesłanka ta nie wynika ani z wysokości uzyskiwanych z

tego tytułu sum pieniężnych, ani też z innych kryteriów ocennych jak stabilność klienteli. Strona powodowa także nie powoływała jakichkolwiek innych czynników mogących stanowić, o czerpaniu przez pozwanego znacznych korzyści.

Zdaniem Sądu w sprawie brak jest także przesłanki polegającej na przemawiających za wypłatą świadczenia wyrównawczego względów słuszności.

Ocena tego, czy w sprawie istnieją względy słuszności muszą bowiem wynikać z całokształtu okoliczności faktycznych. Wśród tych okoliczności istotne znaczenie ma to, że agent utracił prowizję od umów zawartych przez dającego zlecenie z pozyskanymi klientami. Utrata przez agenta prowizji od umów z klientami, o których mowa w art. 764³ § 1 zd. 1 k.c., nie jest jednak jedynym zdarzeniem, którego zaistnienie przemawia za przyznaniem agentowi wyrównania z uwagi na zasady słuszności. Za takim ujęciem przemawia zwrot "a zwłaszcza". Przy badaniu tego, czy względy słuszności przemawiają za przyznaniem agentowi wyrównania, należy mieć na uwadze szereg innych okoliczności, a mianowicie: prowadzenie przez agenta działalności dla innych podmiotów, staranność przy wykonywaniu umowy, wzrost obrotów dającego zlecenie, korzyści osiągnięte przez dającego zlecenie, istnienie klauzuli zawierającej zakaz konkurencji. Nie jest też pozbawione znaczenia, czy (i w jakim zakresie) wysiłki oraz aktywność agenta zostały już wynagrodzone w postaci prowizji i innych świadczeń spełnionych przez dającego zlecenie na jego rzecz w czasie umowy agencyjnej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 08 października 2008 r. sygn. akt I ACa 148/08).

Mając na uwadze całokształt okoliczności faktycznych Sąd nie stwierdził, aby istniały względy słuszności przemawiające za przyznaniem powódce świadczenia wyrównawczego. Brak wykazania tej przesłanki wynika z tego, że decyzja o rozwiązaniu współpracy jak dowodzą zeznania świadków, ale też jak wskazuje sama powódka, było wynikiem jej jednostronnej decyzji dotyczącej zmiany pracodawcy. Decyzja ta podjęta była z uwagi na to, że powódka upatrywała w ramach współpracy z inną firmą większej możliwości rozwoju zawodowego oraz warunków finansowych. Znamienne jest także, że powódka była jednym z najlepszych współpracowników pozwanego oraz, że pozwany w związku z jej wynikami oferował jej benefity w postaci wycieczek zagranicznych, wyróżnień i dyplomów. Nie można zatem powiedzieć, że wysiłki pozwanej nie były doceniane. Pozwany także, po tym jak powódka zdecydowała się zakończyć współpracę starał się ją jeszcze przekonać do zmiany decyzji. Gdy okazało się, że jest to niemożliwe pozwany przystał jednocześnie na propozycję powódki o rozwiązaniu za porozumieniem stron, aby mogła ona jak najszybciej zakończyć współpracę i zaangażować się w inne zajęcie. Ponadto po zakończeniu współpracy stronie powodowej wypłacono jeszcze przysługującą jej prowizję od dotychczasowych umów. Nie sposób jest w tej sytuacji stwierdzić, że utrata prowizji od umów z dotychczasowymi klientami była w jakikolwiek sposób wywołana działaniem lub zachowaniem pozwanego. Można oczywiście podstawy tej decyzji upatrywać w warunkach oferowanych przez pozwanego, jednak mogłoby to mieć znaczenie, o ile dotyczyłyby one jedynie powódki, podczas gdy inni agenci mieliby dużo lepsze warunki rozwojowe i płacowe. Takiej okoliczności strona powodowa jednak nie podnosiła, a stan faktyczny jednoznacznie potwierdza, że do rozwiązania umowy, a więc i do utraty prowizji od umów doszło wyłącznie wskutek samodzielnej decyzji powódki liczącej na rozwój zawodowy w innej firmie oraz lepsze warunki finansowe. Za względami słuszności nie przemawia także to, że w niedługim czasie od zakończenia współpracy powódka rozpoczęła pracę w konkurencyjnej firmie. Tak samo ocenić należy znaczący odpływ klientów pozwanego, co wiązało się równocześnie z utratą korzyści.

W związku z powyższym, nie zostały wykazane wszystkie przesłanki warunkujące przyznanie stronie powodowej świadczenia wyrównawczego.

Z tych względów powództwa w sprawie należało a contrario art. 758 k.c. w zw. z art. 764³ k.c. oddalić w całości, o czym orzeczono jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono w pkt 2 sentencji na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców (Dz.U.2018.265 j.t.) zasądając od powoda na rzecz pozwanego jako strony przegrzywającej sprawę

koszty, które strona pozwana w toku niniejszego postępowania poniosła. Na kwotę tą składały się koszty zastępstwa prawnego w wysokości 5.400 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Jednocześnie w pkt 3 wyroku Sąd nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa od powódki, która przegrała proces, kwotę 347,69 zł tytułem zwrotu kosztów podróży świadka poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa. Podstawę orzeczenia w tym zakresie stanowi art. 108¹ k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. oraz art. 113 ust. 1 i art. 83 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

SSO Agnieszka du Château

ZARZĄDZENIE

(...)